

*Pojęcie Administracji

*Płaszczyzny i sfery działania administracji

*Cechy administracji

*Proces prywatyzacji zadań administracji

*Demokratyczne Państwo Prawa

Pojęcie administracji

- Administracja oznacza wydzielone w państwie struktury organizacyjne powołane specjalnie do realizacji określonych celów o charakterze zadań publicznych,

Pojęcie administracji

- Administracja oznacza określoną i o specjalnych cechach działalność podejmowaną w ramach realizacji celów o charakterze publicznym,

Pojęcie administracji

- Administracja oznacza ludzi zatrudnionych (powołanych, mianowanych, wybieranych, przyjętych do pracy w oparciu o umowę cywilną) w strukturach wyodrębnionych w pierwszym znaczeniu, czyli ludzi zatrudnionych w Administracji jako wydzielonej w państwie struktury organizacyjne powołane specjalnie do realizacji określonych celów o charakterze zadań publicznych.

Pojęcie administracji

- Administracja jest pewną **organizacją** składającą się z różnych organów i skupionych wokół nich jednostek organizacyjnych, utworzoną w celu wykonywania zadań publicznych w sposób określony przez ustawy.

Pojęcie administracji

- Administracją jest pewną **działalnością**. Gdy działalność tę prowadzi państwo jako określona organizacja, wtedy mamy do czynienia z **administracją państwową w znaczeniu ścisłym**. Jeżeli natomiast działalność taką prowadzą także inne organy i instytucje, to możemy mówić o administracji państwowej w znaczeniu szerszym.

Pojęcie administracji definicje

- Z obszaru definicji negatywno – przedmiotowych

Administracja jest to podejmowana w publicznym celu działalność państwa (i związków publicznoprawnych) poza ustawodawstwem i sądownictwem

Pojęcie administracji definicje

- Z obszaru definicji negatywno –
podmiotowych

Administracja jest to działalność tych organów publicznych (państwowych), które nie są organami ustawodawczymi i sądowymi

Pojęcie administracji

definicje

- Z obszaru definicji przedmiotowych pozytywnych

Administracja to działalność (celowa, praktyczna, rzeczywista, konkretna, planowana, bezpośrednia, władcza, ciągła, regulująca, twórcza, kontrolowana, oparta na prawie, trwała, organizatorska, kierownicza, swoista), mająca na celu realizację (potrzeb) zadań publicznych.

Pojęcie administracji definicje

- Z obszaru definicji pozytywnych podmiotowych

Administracja jest to działalność organów administracyjnych.

Pojęcie administracji definicje

- Z obszaru definicji opartych na kryterium szczególnym

Administracja jest to ta część działalności państwa, w wyniku której powstaje stosunek administracyjnoprawny.

Pojęcie administracji definicje

- Z obszaru definicji opartych na kryterium szczególnym

Administracja to taka bezpośrednia i konkretna działalność, którą przez czynności rzeczywiste realizuje się cele bezpieczeństwa, postępu i dobrobytu zbiorowości.

Pojęcie administracji według prof. S. Kasznicy

„administracja jest tą częścią działalności państwowej, która pozostaje po wyeliminowaniu z niej działalności prawodawczej i sądowej”.

Pojęcie administracji według prof. T. Bigo

„planowaną działalność państwa
zmierzącą do pewnych celów, niebędącą
ustawodawstwem ani sądownictwem”.

Pojęcie administracji według prof. J. Bocia

Administracja publiczna jest to przejęte przez państwo i realizowane przez jego zawisłe organy, a także przez organy samorządu terytorialnego zaspokajanie zbiorowych i indywidualnych potrzeb obywateli, wynikających ze współżycia ludzi w społecznościach.

Pojęcie administracji według prof. Niewiadomskiego

„Administracja publiczna jawi się jako ogół działań o charakterze organizatorskim i wykonawczym, mający na celu realizację dobra wspólnego przez różne podmioty (niekoniecznie państwowe) związane co do podstawy i form działalności ustawą, pozostające pod kontrolą społeczną”.

Pojęcie administracji

„Ogólnie można więc stwierdzić, że administracja stanowi pewną prawnie wyodrębnioną część aparatu państwowego. Należy do władzy wykonawczej.

Pojęcie administracji

- **Dzieli się więc administrację na:** centralną, ogólnopaństwową oraz wojewódzką, powiatową i gminną, czyli samorządową; gospodarczą, finansową, szkolną, spraw wewnętrznych itp.; władczą i niewładczą. Występuje tu zatem kryterium struktury terytorialnej państwa, prawa materialnego czy formy działania. Jakiegokolwiek jednak podziału by się dokonało, nie będzie on wyczerpujący.

Płaszczyzny i sfery działania administracji

- Zadania, jakie wykonuje administracja, wyznaczają jej płaszczyzny działania. Podstawowe płaszczyzny działania administracji to:
 - 1) reglamentacyjno-dystrybucyjna,
 - 2) świadcząca, zwana też organizatorską.

Płaszczyzny i sfery działania administracji

- Zadania kwalifikowane do pierwszej z wymienionych grup realizowane są przez administrację przede wszystkim w formie wydawania decyzji administracyjnych. Można powiedzieć, że jest to płaszczyzna bezpośrednich stosunków: organ administracji - obywatel. Tego rodzaju zadania administracji podlegają kontroli sądowej - w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o postępowaniu administracyjnym.

Płaszczyzny i sfery działania administracji

- O wiele bardziej rozbudowana jest płaszczyzna działań organizatorskich. Związana jest ona z szeroko rozumianym zaspokajaniem potrzeb społecznych nie w skali indywidualnych spraw, lecz grup obywateli. Są to zadania związane np. z rozwijaniem świadczeń socjalnych, ochroną zdrowia, oświatą, kulturą, ochroną środowiska, budową dróg, ulic, mostów. Tego typu zadania określone zostały jako zadania własne gminy m.in. w art. 7 ustawy o samorządzie gminnym.

Płaszczyzny i sfery działania administracji

- W działalności administracji, oprócz płaszczyzn działania, można wyróżnić także sfery działania. Są to: sfera zewnętrzna i wewnętrzna. Od tego, w jakiej sferze działa administracja, zależne są warunki stosowania przez nią różnych prawnych form działania.

Płaszczyzny i sfery działania administracji

- Przez **sferę zewnętrzną** należy rozumieć działalność administracji podejmowaną w stosunku do podmiotów niepodporządkowanych służbową podległością danemu organowi administracji. Jest to zatem sfera stosunków z obywatelami, organizacjami społecznymi czy też z jednostkami państwowymi i niepaństwowymi niepodporządkowanymi organizacyjnie. W tej sferze mieszczą się m.in. stosunki wojewody z organami administracji niezespólonej (np. z dyrektorem izby skarbowej, dyrektorem izby celnej).

Płaszczyzny i sfery działania administracji

- Działalność administracji w **sferze wewnętrznej** obejmuje stosunki z organami lub jednostkami organizacyjnie podporządkowanymi bądź pracownikami bezpośrednio służbowo podporządkowanymi danemu organowi. Są to więc np. stosunki służbowe wójta z pracownikami samorządowymi zatrudnionymi w urzędzie gminy, komendanta wojewódzkiego Policji z podległymi mu policjantami i pracownikami cywilnymi zatrudnionymi w danej komendzie wojewódzkiej Policji.

Cechy administracji

- 1) działanie administracji rządowej w imieniu i na rachunek państwa, a administracji samorządowej - w imieniu własnym i na własny rachunek; funkcje zlecone administracji wykonywane są zawsze w imieniu organu zlecającego;
- 2) działanie na podstawie prawa i w granicach prawem przewidzianych - obywatel może robić wszystko, czego prawo nie zakazuje, administracja - tylko to, na co jej prawo zezwala i wyłącznie w formach prawem określonych;

Cechy administracji

- 3) charakter monopolistyczny, a więc działanie w ramach powierzonych przez prawo kompetencji jako wyłączny gospodarz we właściwej kategorii spraw; cecha ta związana jest z właściwością organów administracji;
-
- 4) działanie w ramach struktur administracji, jej organów, instytucji, jednostek, a nie osób fizycznych;

Cechy administracji

- 5) charakter władczy - możliwość stosowania środków przymusu administracyjnego, ale tylko wówczas i w takich granicach, w jakich jest to dopuszczone prawem (ustawami) ; z cechą tą wiąże się określenie władztwa administracyjnego jako możliwości wydawania zakazów, nakazów, zezwoleń, ograniczeń, koncesji;
- 6) opieranie się w swym działaniu na urzędnikach państwowych, służbie cywilnej, pracownikach samorządowych czy funkcjonariuszach (pozostających w stosunkach służbowych);

Cechy administracji

- 7) działanie w sposób ciągły i aktywny poprzez stosowanie prawa w interesie dobra wspólnego;
- 8) działanie nie tylko na wniosek zainteresowanych czy z urzędu jako działanie władcze, ale także, i to w szerokim zakresie, z własnej inicjatywy poprzez podejmowanie działań o charakterze niewładczym, które różnią administrację np. od sądów;

Cechy administracji

- 9) poddanie działalności administracji kontroli sądowej;
- 10) tworzenie e-administracji jako administracji współczesnej, reagującej na znaczenie systemów informatycznych w życiu społecznym.

Proces prywatyzacji zadań administracji

- Prywatyzacja zadań publicznych związana jest ze **zlecaniem zadań administracji innym podmiotom**. Zjawisko prywatyzacji występuje w całej administracji publicznej. Związane jest to z dążeniem do zapewnienia bardziej efektywnej realizacji zadań administracji.

Proces prywatyzacji zadań administracji

- **Celem prywatyzacji zadań publicznych** jest odciążenie budżetu, zwiększenie efektywności działania poprzez zapewnienie konkurencyjności usług, możliwość tworzenia nowych metod zarządzania sprawami publicznymi przez podmioty prywatne, wzmocnienie pozycji obywateli w mechanizmach decyzyjnych. Ograniczeniem prywatyzacji jest społeczno-polityczna odpowiedzialność administracji.

Proces prywatyzacji zadań administracji

- Prywatyzacja w ujęciu prawnym jest instytucją prawną, która oznacza zjawisko wszelkiego odstępowania od uregulowania prawem publicznym na rzecz prawa prywatnego zadań, form organizacyjno-prawnych i majątku administracji.

Proces prywatyzacji zadań administracji

- Z powierzaniem zadań publicznych podmiotom prywatnym wiąże się **ustalenie zakresu odpowiedzialności**. Jest to tym bardziej istotne, że z zadań publicznych obywatele wyprowadzają swe publiczne prawa podmiotowe (np. prawo do pomocy społecznej czy opieki zdrowotnej na poziomie podstawowym). Przyjmuje się w tym zakresie pogląd, że jednostki samorządu terytorialnego, powierzając podmiotom prywatnym, w drodze umów cywilnoprawnych, wykonywanie zadań publicznych, nie przenoszą na nie odpowiedzialności za te zadania.

Proces prywatyzacji zadań administracji

- **Odpowiedzialność za wykonanie zadania jest w takim przypadku podzielona, władze samorządowe ponoszą odpowiedzialność publicznoprawną za wykonanie zadania, podmiot prywatny - odpowiedzialność cywilnoprawną.**

Proces prywatyzacji zadań administracji

- Przekazywanie zadań o charakterze publicznym podmiotom prywatnym musi być uzasadnione i nie może prowadzić do pogorszenia sytuacji prawnej jednostki.

Proces prywatyzacji zadań administracji

- **Od zlecenia zadań administracji publicznej odróżnić należy zlecenie funkcji administracji.**

Proces prywatyzacji zadań administracji

- Zlecenie funkcji administracji występuje wówczas, gdy podmiotowi niebędącemu częścią aparatu państwa przepisy prawa przyznają kompetencje do wydawania jednostronnych rozstrzygnięć, tak jak to czynią organy państwa.

Proces prywatyzacji zadań administracji

- Zlecenie może odbywać się tylko w drodze ustawy bądź na podstawie wyraźnego upoważnienia ustawy, gdyż zagadnienia kompetencji organów zastrzeżone są do sfery materii ustawowej. Tego typu czynności mogą wykonywać zarówno organizacje społeczne, jak i przedsiębiorstwa, zakłady, fundacje, spółdzielnie, spółki handlowe itp., a więc wszystkie podmioty niebędące organami administracji.

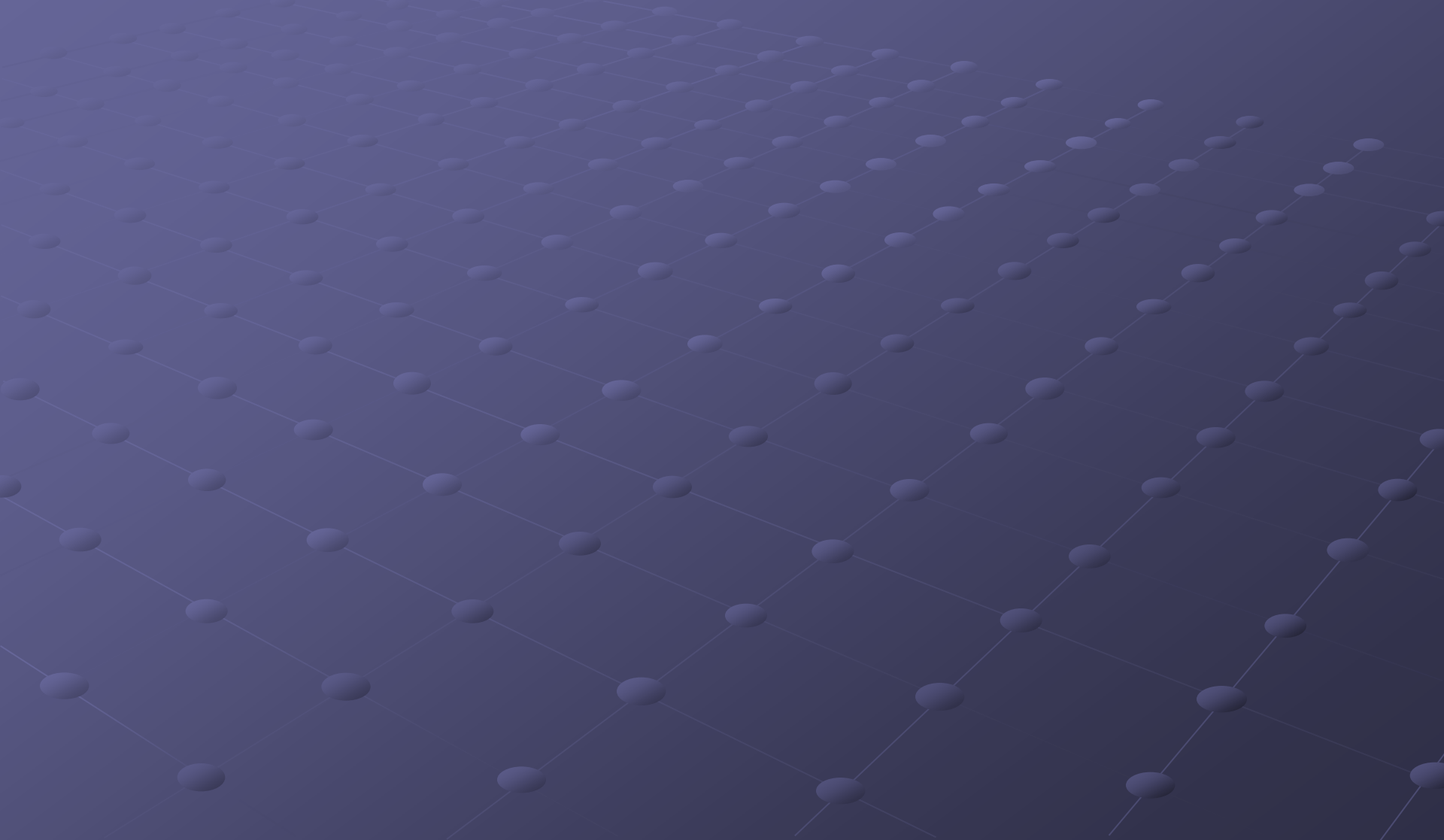
Proces prywatyzacji zadań administracji

- Zlecenie może przybierać postać zlecenia zawartego w samej ustawie (w sytuacji gdy ustawa przewiduje określone kompetencje dla podmiotów niebędących organami administracji) bądź też ustawa może zawierać upoważnienie dla określonych organów administracji do powierzania części swoich kompetencji określonym podmiotom.

Proces prywatyzacji zadań administracji

- **Funkcje zlecone administracji wykonywane są zawsze w imieniu organu zlecającego, a nie w imieniu podmiotu je realizującego. Określone działanie zaliczone może zostać do sfery zadań zleconych tylko wówczas, gdy spełnione są łącznie dwie przesłanki: powołanie z mocy ustawy danego podmiotu do rozstrzygania określonych spraw oraz rozstrzyganie ich w takiej formie, w jakiej czynią to organy administracji *sensu stricto* (w formie aktu normatywnego lub aktu administracyjnego). Zlecenie musi zawsze się mieścić w kompetencjach danego organu.**

DEMOKRATYCZNE PAŃSTWO PRAWA

Zasady

- Zasady działania administracji można podzielić na: **konstytucyjne** (np. zasada praworządności), **ustrojowe** (np. zasady centralizacji i decentralizacji, zespolenia administracji), **materialne** (np. zasada równości wobec prawa) i **procesowe** (np. zasada prawdy obiektywnej, zasada dwuinstancyjności).

Zasada praworządności i legalizmu

- Zasada praworządności jest jedną z podstawowych zasad ustrojowych państwa zawartych w Konstytucji. Zgodnie z art. 7 wszystkie organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Postanowienie to znalazło swoje odzwierciedlenie w art. 6 i 7 k.p.a. Wynika z nich, że **zasada praworządności** oznacza działanie każdego podmiotu władzy publicznej w granicach prawa. Naruszenie jakiegokolwiek elementu obowiązującego porządku prawnego narusza tę zasadę. Ponadto Konstytucja wskazuje w powyższym artykule również **zasadę legalizmu**, czyli działania na podstawie prawa. W dziedzinie zaś tworzenia prawa są to instytucje **badania konstytucyjności i legalności aktów normatywnych**.

Zasada praworządności i legalizmu

- Gwarancją praworządności jest też kontrola zgodności aktów normatywnych administracji z Konstytucją, ustawami i ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi.

Zasada praworządności i legalizmu

- Gwarancją praworządności są również liczne przepisy proceduralne, które określają tryb postępowania organów administracji w poszczególnych sprawach. Istnienie tych przepisów daje obywatelom **możliwość dochodzenia swoich słuszných interesów poprzez system odwołań, skarg czy wystąpień do najwyższych organów państwowych.** Istotną funkcję pełni też skarga konstytucyjna, której możliwość wnoszenia przez każdego, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, gwarantuje Konstytucja (art. 79).

Zasada demokratyzmu

- W Konstytucji stwierdza się, że Polska jest demokratycznym państwem prawnym urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej oraz że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Te sformułowania są odbiciem woli państwa zbudowanego na zasadach demokratycznych. W praktyce zasada ta oznacza stwarzanie warunków do czynnego uczestnictwa wszystkich obywateli w życiu publicznym, zapewnienie wolności i praw człowieka oraz bezpieczeństwa obywateli, stworzenie warunków do działalności politycznej i gospodarczej.

Zasada demokratyzmu

- B. Adamiak wywodzi, że: „Z zasady tej wyprowadzane są dwie o kapitalnym znaczeniu dla ukształtowania praw jednostki wobec administracji publicznej, a tym samym dla kształtu i wykładni przepisów kodeksu postępowania administracyjnego: zasada prawa do procesu oraz zasada prawa do sądu”. Zasada demokratyzmu opiera się na poszanowaniu praw i wolności obywatelskich oraz prymacie prawa.

Zasada centralizacji i decentralizacji

- Przez centralizację rozumie się taki sposób zorganizowania aparatu administracyjnego państwa, w którym organy niższego stopnia są hierarchicznie podporządkowane organom wyższego stopnia.

Zasada centralizacji i decentralizacji

- Organy niższego stopnia są więc w takim układzie uzależnione od organów wyższego stopnia, nie są samodzielne. Brak samodzielności oznacza, że organy nadrzędne skupiają uprawnienia do decydowania o sytuacji prawnej pracowników organu niższego w zakresie stosunku pracy, mają więc prawo powoływania i odwoływania kierownika organu niższego. Organ niższego stopnia w układzie scentralizowanym nie ma też zagwarantowanej sfery samodzielnego podejmowania decyzji. **Organ wyższego stopnia wpływa na organ niższego stopnia za pomocą poleceń, instrukcji, wytycznych itp.**

Zasada centralizacji i decentralizacji

- W administracji scentralizowanej występują zjawiska skupiania i rozpraszania kompetencji. Jeżeli występuje zjawisko skupiania kompetencji w rękach nielicznej grupy organów, mówi się o koncentracji. Przeniesienie natomiast kompetencji na większą liczbę organów oznacza dekoncentrację, np. minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może powierzyć prowadzenie niektórych spraw z zakresu swojej właściwości, z wyjątkiem wydawania decyzji administracyjnych, kierownikom instytucji kultury wyspecjalizowanym w opiece nad zabytkami, dla których jest organizatorem (art. 96 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Zasada centralizacji i decentralizacji

- „Dekoncentracja administracji publicznej polega na ustanowieniu przez określony organ administracji publicznej wtórnej normy kompetencyjnej, która umożliwi organowi administracji publicznej uzyskującemu kompetencję wykonanie odpowiadające pierwotnej normie kompetencyjnej”.

Zasada centralizacji i decentralizacji

- „Dekoncentracja administracji publicznej polega na ustanowieniu przez określony organ administracji publicznej wtórnej normy kompetencyjnej, która umożliwi organowi administracji publicznej uzyskującemu kompetencję wykonanie odpowiadające pierwotnej normie kompetencyjnej”.
- **Dekoncentracja przekazuje zadania, a decentralizacja - zadania i władzę.**

Zasada centralizacji i decentralizacji

- „W administracji występuje też **dekoncentracja wewnętrzna** w sytuacji upoważnienia przez organ administracji pracownika kierowanej jednostki organizacyjnej do wykonywania określonych zadań i kompetencji tego organu. Charakteryzuje się ona ścisłym zakresem podmiotowym i przedmiotowym. Na przykład zgodnie z art. 33 ust. 4 ustawy o samorządzie gminnym wójt może powierzyć prowadzenie określonych spraw gminy w swoim imieniu zastępcy wójta lub sekretarzowi gminy.

Zasada centralizacji i decentralizacji

- **Decentralizacja** jest takim sposobem organizacji aparatu administracyjnego, w którym **organy niższego stopnia nie są hierarchicznie podporządkowane organom wyższego stopnia**. Organ wyższego stopnia nie może więc wydawać poleceń organom niższego stopnia w zakresie sposobu załatwiania określonych spraw. Wkroczenie tego organu może nastąpić tylko w przypadkach prawem określonych. **Organ wyższego stopnia nadzoruje działalność organu niższego - w zakresie wskazanym w ustawie, ale nim nie kieruje.**
- **Decentralizacja jest „samodzielnością w zakresie wykonywania prawa”.**

Zasada centralizacji i decentralizacji

- Zasada decentralizacji jest zasadą ustrojową wskazaną w art. 15 Konstytucji RP, stanowiącym, że ustrój Rzeczypospolitej Polskiej zapewnia decentralizację władzy publicznej. Decentralizacja ta przejawia się w utworzeniu samorządu terytorialnego. Ogół mieszkańców jednostek zasadniczego podziału terytorialnego stanowi z mocy prawa wspólnotę samorządową. Samorząd terytorialny uczestniczy w sprawowaniu władzy publicznej. Przysługującą mu na mocy ustaw istotną część zadań publicznych wykonuje w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność (art. 16 Konstytucji RP). Decentralizacja ma się realizować również poprzez tworzenie samorządów zawodowych i inne formy samorządu (art. 17 Konstytucji RP).

Zasada centralizacji i decentralizacji

- Podobnie jak przy dekoncentracji wyróżnia się dwa rodzaje decentralizacji: terytorialną i rzeczową. Decentralizacja terytorialna polega na wyposażeniu organów administracji zarządzających poszczególnymi jednostkami podziału terytorialnego w taki stopień samodzielności wobec organów nadrzędnych, który uzasadnia uznanie ich za organy zdecentralizowane. Przykładem takiej decentralizacji jest samorząd terytorialny.

Zasada centralizacji i decentralizacji

- Decentralizacja rzeczowa polega na powierzeniu samodzielnym organom lub organizacjom zarządzania określonymi rodzajami spraw, np. powierzenie Polskiej Akademii Nauk wielu zadań z dziedziny nauki.

Zasada centralizacji i decentralizacji

- Między pojęciami **decentralizacji** i **dekoncentracji** istnieje zasadnicza różnica polegająca na tym, że **przy decentralizacji nie chodzi tylko o rozmieszczenie kompetencji**, ale także o stosunki między organami wyższego i niższego stopnia. Rozkładanie kompetencji organu centralnego na organy terenowe oznacza, że zachodzi proces dekoncentracji. Może on się przerodzić w proces decentralizacji, jeżeli organy niższego stopnia będą miały taki stopień samodzielności i niezależności od organów wyższego stopnia, który pozwoli na uznanie ich za jednostki administracji zdecentralizowanej.

Zasada subsydiarności

- Stanowi podstawę organizacji państwa demokratycznego. Zgodnie z nią człowiek to najważniejszy podmiot wszelkich spraw i w związku z tym inne instytucje powinny być tworzone jako pomocnicze w stosunku do jego działań.

Zasada subsydiarności

- Cel zasady subsydiarności podkreśla też niejednokrotnie Trybunał Konstytucyjny. Na przykład zgodnie z wyrokiem TK z dnia 20 kwietnia 2002 r., K 42/02, zasadę pomocniczości, umacniającą uprawnienia obywateli i ich wspólnot do działania, uzasadnia fakt podejmowania działań na szczeblu ponadlokalnym (centralnym) jedynie wów-czas, gdy rozwiązanie takie jest lepsze i skuteczniejsze od działań podmiotów stopnia lokalnego, czyli obywateli lub ich form zorganizowania, jakimi są struktury samorządu terytorialnego. Działania administracji na szczeblu ponadlokalnym są pożądane wówczas, gdy działania szczebli podstawowych nie są możliwe. W wyroku z dnia 18 lutego 2003 r., K 24/02, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że idea pomocniczości uwidacznia się w relacjach między administracją rządową i samorządem terytorialnym, a także wewnątrz struktur samorządu.

Zasada proporcjonalności

Zasadę proporcjonalności wyraża art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, zgodnie z którym: „Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw”.

Zasada proporcjonalności

- Zasada współmierności podkreślana jest niejednokrotnie w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego. Zgodnie z wyrokiem TK z dnia 12 stycznia 1999 r., P 2/98, do właściwego określenia tej zasady niezbędne jest podkreślenie, że wiąże się z nią wymóg stosowania takich środków prawnych, które będą skuteczne (będą rzeczywiście prowadzić do realizacji zamierzonych przez prawodawcę celów), i będą to środki niezbędne, czyli najmniej uciążliwe dla podmiotów, których prawa i wolności ulegną ograniczeniu. W wyroku z dnia 16 lutego 1999 r., SK H/98, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że prawa i wolności mogą podlegać ograniczeniu, jeżeli jest to konieczne dla ochrony dobra wspólnego, czyli takiej wartości, która w każdym demokratycznym państwie może, w granicach wyznaczonych niezbędnością, uzasadniać wkroczenie w prawa jednostki, nawet w prawa podstawowe.

Zasada udziału obywateli

- Udział obywateli w administrowaniu może wyrażać się w różnych formach bezpośredniego zaangażowania, np. poprzez pracę w komisjach rad gmin, wykonywanie społecznie funkcji w organizacji społecznej (OSP, PCK, LOK), której powierzono określone zadania z zakresu administracji. Formą realizacji tej zasady **jest referendum**, w którym obywatele w drodze głosowania wyrażają swoją wolę co do sposobu rozstrzygnięcia sprawy poddanej pod referendum, oraz konsultacje wyrażające opinie określonych grup społecznych w pewnych sprawach.

Zasada jawności działań

- Obowiązek udostępniania obywatelom informacji publicznej wynika m.in. z art. 10 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, zgodnie z którym: „Każdy ma prawo do wolności wyrażania opinii. Prawo to obejmuje wolność (...) otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe”, oraz z art. 19 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, który stanowi, że każdy człowiek ma prawo do swobodnego poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania wszelkich informacji i poglądów, bez względu na granice państwowe.

Zasada jawności działań

- Administracja w toku załatwiania i rozstrzygania spraw powinna działać jawnie. Prawo do informacji zostało zagwarantowane w Konstytucji RP. Zgodnie z art. 54 ust. 1: „Każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i roz-powszechniania informacji”

Zasada kompetencyjności

- Zasada ta polega na tym, że każdy organ administracji publicznej musi być wyposażony w jasno określony zespół uprawnień, przyznanych mu w takim zakresie, by mógł je zrealizować.

Zasada ta stanowi **podstawowy element porządku prawnego**.

Na kompetencyjność organu składają się:

- 1) określenie kompetencji, tzw. pojemność kompetencyjna organu,
- 2) przestrzeganie kompetencji.

Zasada kompetencyjności

- **Przestrzeganie kompetencji** oznacza nie tylko, że żaden organ nie może podejmować działań, które byłyby objęte kompetencjami innego organu, ale także realizację przyznanych prawem kompetencji.

Zasada efektywności i skuteczności działania

- W odniesieniu do organów administracji zasada ta oznacza, mówiąc ogólnie, realizację zadań i osiągnięcie zamierzonych rezultatów przy najmniejszym wkładzie pracy. Efektywne są na pewno te działania, które w pełni zaspokajają oczekiwania społeczne. Realizacja tej zasady zależy od wielu czynników: politycznych, gospodarczych, organizacyjno-technicznych, a także od czynników prawnych. Każde więc rozstrzygnięcie administracji jest rezultatem wyboru, w którym odgrywają rolę różne elementy. Wiele z tych elementów leży poza sferą wpływu wybierającego, a tylko niektóre z nich są od niego uzależnione.

Zasada efektywności i skuteczności działania

- **Zasada skuteczności** wyraża się w stopniu zbliżenia do zamierzonego celu, a więc w porównaniu uzyskanych rzeczywistych wyników działania z rezultatem, który miał być osiągnięty. Wypowiadanie jednostronnych poglądów i wyciąganie wniosków dotyczących zasady skuteczności jest niezmiernie trudne i skomplikowane. Często mówi się, że o skuteczności podejmowanych działań świadczą wyniki. Twierdzenie takie budzi zastrzeżenia, ponieważ wyniki, i to niekiedy znaczące, mogą być osiągnięte, ale kosztem naruszenia innych zasad, np. praworządności.

Zasada współdziałania

- Zasada współdziałania ma na celu przede wszystkim ułatwienie i usprawnienie realizacji zadań administracji.
- Realizowana jest przy uwzględnieniu zasady równorzędności i dobrowolności.

Zasada współdziałania

- Pojęcie współdziałania w administracji wiąże się przede wszystkim ze specjalizacją determinowaną rozwojem cywilizacyjnym i różnorodnością życia publicznego. Z socjologicznego punktu widzenia współdziałanie oznacza stosunek społeczny polegający na wspólnym działaniu i wzajemnej pomocy w osiągnięciu określonego celu. „Współdziałanie to w istocie rzeczy nic innego jak działanie zmierzające do realizacji celów tożsamyh lub zgodnych, zamiast przeto mówić o współdziałaniu, można by jako warunek konieczny organizacji wymienić cel wspólny lub cele zgodne”.

Inne zasady

- **Zasada prawdy obiektywnej** w postępowaniu administracyjnym ogólnym została wyrażona w art. 7 k.p.a. Wynika z niej konieczność uzyskania w toku postępowania takiego materiału dowodowego i takiego obrazu stanu faktycznego, który jest zgodny z rzeczywistością.

Inne zasady

- **Zasada ochrony zaufania obywateli** została wyrażona m.in. w art. 8 k.p.a. Obowiązuje ona wszystkie organy państwa we wszystkich sprawach i w każdej działalności. Uchybienia organów administracji nie mogą powodować ujemnych następstw dla obywateli.

Inne zasady

- **Zasada ochrony interesu społecznego i indywidualnego** stanowi ogólną zasadę wyrażoną w art. 7 k.p.a. Jej realizacja wymaga uwzględnienia także zasady praworządności i prawdy obiektywnej. Norma zawarta w kodeksie postępowania administracyjnego jest wskazówką interpretacyjną nie tylko norm prawa procesowego, ale również prawa materialnego.

Inne zasady

- Pojęcia: „interes państwa”, „interes społeczny”, „słuszny interes obywatela”, należą do wyrażen uznanych w doktrynie za nieostre, niezdefiniowane w przepisach prawa. Interes społeczny nie jest kategorią stałą i uniwersalną. Jest to wynik kompromisu i zależy od zaistniałych okoliczności. Pojęcie to powinno być więc konkretyzowane przez organ administracji w procesie stosowania prawa. Na przykład do obowiązków pracownika samorządowego należy dbałość o wykonywanie *zadań* publicznych oraz o środki publiczne, z uwzględnieniem interesu publicznego oraz indywidualnych interesów obywateli (art. 24 ust. 1 ustawy o pracownikach samorządowych). Do pracownika administracji należy zatem interpretacja tych pojęć i znalezienie granicy między interesem państwa, interesem publicznym a słusznym interesem obywateli. Wzgląd na interes jednostek nie oznacza, że ogólny interes społeczny wyłącza z założenia i generalnie ochronę prawnie chronionych interesów jednostki. Ochrona takich interesów może być również podyktowana i umotywowana interesem ogólnospołecznym (wyrok SN z dnia 20 lutego 1986 r., III CRN 443/8S).